

Středověká inkvizice

František Novotný

Církev a pronásledování hereze

- Od pozdní antiky.
- Oživení po roce 1000.

- Různé přístupy.
 - Napomínání, kázání, polemiky.
 - Zásahy místních mocí.
 - Vyhánění z měst.
 - Lynče.

- Institucionalizace
 - Lucius III.: Ad abolendam (1184).
 - IV. lateránský koncil.
 - Řehoř IX.: 1231/32.

Právní základy papežské inkvizice

- Vyšetřování ex officio
 - Inquisitio jako obecná procedura.
 - X accusatio; denunciatio.
- Inocenc III.
 - Vnitrocírkevní skandály.
 - Hereze = Urážka Božího majestátu.
- Fridrich II. – Řehoř IX.
 - Císařská legislativa
 - Konstituce z Melfi (1231).
 - dekretály z Ravenny (1232).
 - Papežská pověření
 - Konrád z Marburgu.
 - Dominikáni v Řezně (Ille humani generis).

Kdo, kde proti komu?

- Papežem delegovaní vyšetřovatelé/soudci.
 - Dominikáni.
 - Františkáni.
- Hereze
 - Kataři
 - Valdenští
 - „Bekyně“
 - ...
 - Čarodějnictví: 15. stol.
- Významná dějiště
 - Porýní.
 - Languedoc.
 - Lombardie.
 - ...
 - České země.
 - Alpy.

Fungování procesů

- Vyšetřování
 - Informátoři.
 - Role záznamů, archivů.
 - Kazatelská činnost.
- Donucování
 - Opakované výslechy.
 - Věznění.
 - Někdy mučení.
- Kazatelská činnost
 - *Sermo generalis*.
 - Veřejné rozsudky.
- Trestání
 - Pokání.
 - Veřejné zostuzení.
 - V krajních případech smrt.

Násilí v inkvizičních procesech

- Procesy, trestání.
- Kontrola, výchova
 - Kázání.
- Mučení
 - V omezené míře.
 - Bez prolévání krve.
 - Přiznání *po* mučení.
- Věznění
 - Murus largus/murus strictus.
 - Psychologický nátlak.
 - Zadržování/trest.
- Tresty
 - Kříže „hanby.“
 - Upálení.
 - Stržení domu
 - ...

Vzdor proti inkvizici

- Individuální vzdor.
- Vzdor skupiny.
- Široký odpor
 - Městské nepokoje
 - Carcassonne, poč. 14. stol.
 - „Stávka“
 - Alpy, 14./15. stol.
- Fyzický vzdor
 - Obrana bojem
 - Montségur 1244.
 - Valdenští v Alpách.
 - Útěk; úkryt.
 - Útok; atentát
 - Avignonet 1242.
 - Petr Mučedník, 1252.
- Další techniky
 - Koordinace výpovědí.
 - Matení procesu; vytáčky.
 - Zastrásování; korupce.

Využívání inkvizice

- Vyřizování účtů
 - Udávání.
 - Křivé výpovědi.
 - Korupce.
- Legitimizace politického vlivu
 - Společenská kontrola.
 - Languedoc 13. stol.
- Politické procesy
 - Účelové kauzy.
 - Templáři.

Inkvizice a čarodějnictví

- Z počátku malý zájem.
- Jan XXII.
 - Super illius specula.
 - Magie = hereze.
- Prolínání konceptů
 - 14. století.
 - Mikuláš Eymerich.
- Hon na čarodějnice
 - 15.-18. století.
 - Počátky v horských oblastech.
 - Sabat; *maleficium*.
 - Církevní i světská moc.

Inkvizice v novověku

- Španělská inkvizice
 - Královská instituce.
 - Tajní Židé, čarodějnice.
 - Kolonie.
- Svaté Oficium
 - Problematičtí učenci.
 - Čarodějnice.
 - Kongregace pro nauku víry.

Příklady významných středověkých inkvizitorů

- 13. století
 - Konrád z Marburgu.
 - Robert Bulhar.
 - Petr Mučedník.
 - Raniero Sacconi.
- 14. století
 - Bernard Gui
 - Geoffroy z Ablis.
 - Jakub Fournier.
 - Havel z Hradce.
 - Mikuláš Eymerich.
- 15. století – proti čarodějnictví
 - Pons Feugeyron.
 - Ulrich de Torrenté.
 - Jindřich Kramer.

Děkuji za pozornost